

УДК 341.231.14:341.645

Должко Владислав Віталійович –

*бакалавр права та міжнародних економічних відносин,
студент магістратури міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого,
юрисконсульт ГО «Харківська правозахисна група»*

Vladyslav V. Dolzhko –

*Bachelor of Laws and International Economic Relations,
Master's degree student at International Law Faculty at
Yaroslav Mudryi National Law University
(77 Pushkinska Street, Kharkiv, 61024, Ukraine)
Lawyer at Kharkiv Human Rights Protection Group
(27 Svobody Street, Kharkiv, Ukraine)*

Окремі аспекти практики Європейського суду з прав людини щодо невиконання остаточних рішень національних судів: ключові положення та сучасний стан законодавства

В статті досліджено окремі аспекти практики Європейського суду з прав людини щодо невиконання остаточних рішень національних судів, а саме проведено аналіз ключових положень, які містяться в рішеннях Європейського суду з прав людини проти України, а також проаналізовано сучасний стан законодавства в цій сфері.

Ключові слова: *права людини, Україна, Європейський суд з прав людини, невиконання рішень, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.*

В статье исследованы отдельные аспекты практики Европейского суда по правам человека о неисполнении окончательных решений национальных судов, а именно проведено анализ ключевых положений, которые изложены в решениях Европейского суда по правам человека против Украины, а также проанализировано современное состояние законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: *права человека, Украина, Европейский суд по правам человека, неисполнение решений, Конвенция о защите прав человека и основных свобод.*

V.V. Dolzhko Some Aspects of the Case Law of the European Court of Human Rights on Non-Enforcement of Final Decisions of National Courts: Key Provisions and Current State of Legislation

This scientific article examines some aspects of the case law of the European Court of Human Rights on non-enforcement of final decisions of national courts, namely the analysis of key provisions contained in the decisions of the European Court of Human Rights against Ukraine, and analyzes the current state of legislation in this area.

The scientific article consists of several parts, among which we can highlight the general concept of the binding nature of court decisions, the analysis of national regulations of Ukraine and the study of certain aspects of the case law of the European Court of Human Rights.

The first part of the scientific article reveals the issue of state guarantees to ensure the enforcement of decisions of national courts as part of the right to a fair trial. Particular attention is paid to the implementation of decisions under which the debtor is the state itself, because, in this case, the effectiveness of such implementation directly depends solely on the actions of the state.

The second part of the article examines the national legislation of Ukraine in the field of execution of decisions of national courts on the payment of funds from state or local budgets. This part provides a reasonable opinion on the inaccuracies of modern legislation and specific rules, which, in the opinion of the author, are not able to ensure effective protection of the rights of persons in whose favor the funds should be collected.

The third part provides a consistent analysis of some key provisions that were stated in the decisions of the European Court of Human Rights against Ukraine in the field of non-enforcement of final decisions of national courts. Based on these provisions, the author's opinion on the permissible moment to apply for protection of violated rights to the European Court of Human Rights, which is one of the results of the study on the selected topic.

The data obtained as a result of the study can be used in further scientific articles or serve as a theoretical basis for appeals to the European Court of Human Rights to protect violated human rights in the field of non-enforcement of final decisions of national courts.

Keywords: *human rights, Ukraine, European Court of Human Rights, non-enforcement of decisions, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.*

Постановка проблеми. Одним із аспектів, які властиві рішенням Європейського суду з прав людини (надалі – Суд), зокрема тим, в яких констатовано порушення прав людини, є оцінка правового середовища з точки зору причин, які призвели до такого порушення. Якщо порушення сталося в результаті «випадкового» чи епізодичного збігу обставин, то його процедура відновлення включає заходи індивідуального характеру.

Проте, якщо в результаті аналізу проблеми, що викладена в заяві, Суд дійде висновку, що проблема має системний (повторюваний) характер та існує ризик виникнення її в подальшому з особами, оскільки передумови для її виникнення продовжують існування, то Суд констатує системну проблему. Рішення, де констатовано системну проблему, окрім заходів індивідуального характеру обов'язково містить заходи загального характеру, направлені на подолання зазначеної проблеми як явища або усунення її першопричини.

На сьогодні проти України винесено не одне рішення Суду, в яких констатовано наявність системної проблеми, проте саме в групі рішень про невиконання остаточних рішень національних судів (їх ще називають рішення типу «Іванов – Бурмич») було винесено два послідовних рішення, першим з яких було констатовано наявність системної проблеми, а другим було підтверджено відсутність її вирішення.

Більше того, саме ця група рішень стала однією з небагатьох, в яких Суд прийняв рішення по «автоматичному» визнанню порушень за наявності сукупності необхідних умов, а також про передачу вже існуючих та майбутніх аналогічних справ без фактичного розгляду по суті до органу, що виконує рішення Суду.

Саме тому, на нашу думку, дослідження зазначеної проблеми, яка до сьогодні зали-

шається невирішеною вирішеною, є вкрай актуальним як з точки зору необхідності ефективного захисту порушених прав осіб, які стали «жертвами» невиконання остаточних рішень національних судів, винесених на їх користь, так і з точки зору України, якій окрім компенсацій за рішеннями національних судів необхідно виплачувати компенсації за тисячами типових рішень Суду щорічно.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняній науковій спільноті зазначена проблематика останнім часом набуває все більшого поширення зважаючи на її актуальність. Відтак серед вітчизняних науковців варто відзначити працю Рожка В.О., який окреслив деякі питання щодо позиції Європейського суду з прав людини з питань невиконання рішень національних судів, працю Ліньової І. щодо бачення Ради Європи щодо першопричин невиконання судових рішень в Україні, праці та коментарі Захарова Є.Ю., Токарева Г.В., а також Заїки В.С., Гончаренко О.А., Данічевої К. П. та інших. Ці та інші праці, дослідження та коментарі в досліджуваній сфері стали підґрунтям для подальшого вивчення проблематики та більш ґрунтовного опрацювання можливих підходів до вирішення цієї проблеми.

Невирішені раніше проблеми. Досліджувана тема безпосередньо пов'язана із сучасним станом законодавства та процесами, що супроводжують виконання рішення національного суду. Відтак, будучи сформованою в результаті існування системної проблеми, що була виявлена Судом та констатована в його рішенні, на сьогодні досліджувана проблема знаходиться під впливом динамічно змінюваних обставин. Саме тому ґрунтовність дослідження полягає не тільки в необхідності аналізу вже існуючих правових позицій Суду, зокрема й сформованих в рішеннях проти України, проте й в аналізі зако-

нодавства, яке є вирішальним при оцінці наявності чи відсутності передумов для подальшого визнання порушення прав людини в аналогічних правовідносинах.

Мета. Метою даної статті є дослідження окремих аспектів практики Європейського суду з прав людини щодо невиконання остаточних рішень національних судів, а саме аналіз ключових положень такої практики та сучасного стану законодавства.

Виклад основного матеріалу.

Згідно з усталеною практикою Європейського суду з прав людини (надалі – Суд), констатовано, зокрема, в п. 40 рішення Суду у справі *Hornsby v. Greece*(no. 18357/91)[1], однією зі складових права на справедливий судовий розгляд, яке передбачено частиною першою статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (надалі – Конвенція), є стадія виконання судових рішень. Більше того, Судом неодноразово наголошувалося, що право на справедливий суд «було б примарним», якщо б постановлені рішення не були виконані «на шкоду одній стороні».

Така концепція розуміння права на справедливий суд поступово змінила національний підхід до визначення виконавчого провадження, яке на сьогодні є повноцінною стадією судового процесу[2]. Відтак, виступаючи в ролі завершальної стадії судового розгляду справи, процедура виконання рішення є регламентованою та підпадає під вимоги, що встановлюються частиною першою статті 6 Конвенції.

Положення про виконання рішення «відносно однієї сторони»[1], зазвичай, використовується в його широкому тлумаченні та охоплює будь-які рішення національних судів, які набули статусу остаточного. Буквально це може означати, що кожне рішення суду в будь-якій справі (кримінальній, адміністративній, цивільній тощо), незважаючи на його змістовне наповнення, повинно бути виконано в повному обсязі.

Проте, в контексті Конвенції та практики Суду, які, зазвичай, охороняють та відстоюють дотримання прав людини саме в публічно-правових відносинах, зазначені вище положення частіше за все трактуються як такі, що повинні знаходити своє відображення в рішеннях суду,

де «боржником» є держава в цілому або через відповідні органи влади.

Такі відносини можуть виникнути в будь-якій сфері, де держава виступила гарантом дотримання конкретних прав людини через здійснення певних юридичних процедур. Відтак, класичним прикладом може слугувати передбачений Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» (документ 266/94-ВР, в редакції від 03.07.2020 року, надалі – Закон 266/94-ВР) [3] порядок відшкодування громадянину такої шкоди.

Відповідно до положень статті 13 Закону 266/94-ВР, держава гарантує громадянину відшкодування шкоди, завданої внаслідок його незаконного засудження, повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, інших процесуальних дій в межах кримінального провадження або провадження по адміністративним правопорушенням, а також незаконного здійснення оперативно-розшукових заходів.

Така гарантія полягає, перш за все, у можливості особи в судовому порядку отримати грошову компенсацію передбаченого розміру. У випадку, якщо дотримані необхідні юридичні процедури, у держави з іншого боку виникає обов'язок фактично виплатити особі присуджену суму, який вважається виконаним з моменту перерахування грошових коштів на рахунок стягувача. Проте в національній юридичній практиці України саме стадія виконання рішення у справах, де боржником є держава, є найбільш складною для стягувача.

У зазначених вище випадках загальна процедура виконавчого провадження, передбачена Законом України «Про виконавче провадження» [2], доповнюється та уточнюється спеціальною процедурою, що закріплюється Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» (документ 4901-VI, в редакції від 05.10.2016 року, надалі – Закон 4901-VI) [4]. Зазначена спеціальна процедура, викладена в Законі 4901-VI, деталізується в Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. №

845(документ 845-2011-п, в редакції від 18.05.2019 року, надалі – Порядок виконання)[5], який прийнято на його основі.

Зазначені вище нормативно-правові акти (Закон 4901-VI у поєднанні з Порядком виконання), на відміну від загального виконавчого провадження, встановлюють спеціальну процедуру виконання рішення, в якому боржником є держава чи її органи. Відтак, на нашу думку, спеціальний характер процедури проявляється в двох ключових аспектах.

По-перше, спеціальна процедура виконання передбачає наявність відмінного від загальної процедури суб'єктного складу. Відповідно до положень п. 3 Порядку виконання, рішення про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів виконуються виключно органами Казначейства. Відтак, для виконання рішення про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів не потрібно звертатися до виконавчої служби чи приватних виконавців з метою відкриття виконавчого провадження, а необхідно одразу звертатися до органів Казначейства.

Окремо варто звернути увагу, що у відповідності до формулювання, яке наводиться в п. 2 Порядку виконання, «органи Казначейства» є скороченою назвою територіальних органів Державної казначейської служби України. Саме тому вважаємо, що в розумінні п. 3 в поєднанні із п. 2 Порядку виконання, передбачається можливість здійснення звернення як до центрального органу Державної казначейської служби України, так і до її територіальних органів.

По-друге, спеціальна процедура виконання передбачає наявність чітко встановленого строкових меж, зокрема максимального строку, за який органи Казначейства повинні перерахувати стягувачу присуджені кошти. Зокрема, відповідно до положень п. 48 Порядку виконання, перерахування коштів стягувачу здійснюється Казначейством у тримісячний строк з дня надходження необхідних документів та відомостей за наявності відповідних бюджетних асигнувань для здійснення безспірного списання коштів.

Відтак, якщо звичайне виконавче провадження встановлює лише загальні строки, в межах яких можуть бути здійснені будь-які дії по виконанню рішення суду, проте не гаранто-

вано, що за цей строк рішення буде виконано, то положення п. 48 Порядку виконання прямо вказує на наявність строку, за який рішення про списання коштів повинно бути виконано шляхом фактичного перерахування належної грошової суми.

Щодо України наявна практика Суду стосовно невиконання остаточних рішень національних судів, яка фактично зводиться до пілотного рішення у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6] та рішення у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7]. Зазначена практика знаходить своє постійне застосування, оскільки обставини, які призводили до фактичного невиконання рішень національних судів продовжують існувати, а окремі зміни, які мали місце, не вирішують зазначену проблему.

Зазначені рішення варто аналізувати комплексно, оскільки положення рішення у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7], з одного боку, базуються на рішенні у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6], проте, з іншого боку, значною мірою доповнюють останнє. Більше того, положення, які містяться в зазначених рішеннях, загалом необхідно тлумачити в розрізі інших рішень Суду, які винесені стосовно невиконання остаточних судових рішень національних судів.

Саме тому, перш за все варто звернути увагу, що в п. 54 рішення Суду по справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6] зазначено, що «саме на державу покладено обов'язок дбати про те, щоб остаточні рішення, винесені проти її органів, установ чи підприємств, які перебувають у державній власності або контролюються державою, виконувалися відповідно до зазначених вище вимог Конвенції». Дане положення, на нашу думку, є вихідним для будь-якого тлумачення розподілу прав та обов'язків між боржником, яким в даному випадку виступає держава, та стягувачем. Саме зазначене положення вказує на невідворотну необхідність держави забезпечити виконання рішення суду з метою запобігання порушенню прав, закріплених Конвенцією[8].

В той же час, відповідно до усталеної позиції Суду у справах по невиконанню остаточних рішень національних судів, Суд неодноразово зазначав, що у випадку, коли держава

зобов'язана здійснювати певні заходи для забезпечення виконання судового рішення, а зазначені заходи не здійснюються, то така бездіяльність за певних обставин може призвести до відповідальності держави як за порушення статті 6 Конвенції, так і статті 1 Протоколу № 1. Зазначена правова позиція констатована, зокрема, в рішеннях Суду у справах *Fuklev v. Ukraine* (§86 та §§92-93, no. 71186/01)[9] та *Liseyitseva and Maslov v. Russia* (no. 39483/05, no. 40527/10)[10].

Саме тому в рішенні Суду у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7] констатовано, що в Україні встановлено існування структурної проблеми, що призводить до порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції, та статті 1 Першого протоколу до Конвенції. Більше того, саме цим рішенням Суду було встановлено, що «ця справа та всі аналогічні 12 143 справи, що розглядаються Судом, а також будь-які аналогічні майбутні справи, які подаватимуться до Суду, є невід'ємною частиною процесу виконання пілотного рішення».

Вважаємо, що цими діями Суд фактично констатував подальшу відсутність правового спору щодо наявності порушень норм Конвенції шляхом «автоматичного» визнання таких порушень зважаючи на наявність структурної проблеми, що спричиняє зазначені в рішенні порушення. Така позиція призвела до того, що дані рішення були видалені з реєстру та передані до Комітету Міністрів Ради Європи – органу, який здійснює виконання рішень Суду.

Відтак, у п. 146 рішення Суду у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7] констатовано, що «Уряду України поки що не вдалося вжити необхідні заходи загального характеру, здатні усунути першопричини системної проблеми, констатованої Судом, і надати ефективний засіб юридичного захисту, спроможний забезпечити усім потерпілим відшкодування на національному рівні». Варто відзначити, що в даному випадку Суд недарма вказує на необхідність усунення першопричини системної проблеми, що має місце, оскільки дії іншого характеру, на нашу думку, не будуть достатньо ефективними для вирішення даної проблеми.

В 2018 році Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 14 лютого 2018 р. № 154[11], якою було внесено зміни до Порядку виконання, зокрема п. 48 був змінений

таким чином, що до встановленого максимального строку виконання рішення було додано умову про наявність «відповідних бюджетних асигнувань для здійснення безспірного списання коштів».

Дана умова, на нашу думку, не здатна вплинути на вирішення першопричини невиконання рішень національних судів, а лише повинна слугувати певним нормативним «запобіжником» від звернень із заявами про захист порушених прав до Європейського суду з прав людини. За своїм змістом умова про наявність бюджетних асигнувань є такою, що встановлює державі дискрецію на виконання чи невиконання такого рішення в строк, оскільки ні стягувач, ні Казначейство як орган, що виконує такі рішення, не здатні вплинути на наявність необхідних за обсягом бюджетних асигнувань. А тому вважаємо, що на сьогодні досліджувана проблема невиконання рішень суду все ще є невирішеною та актуальною.

Досліджуючи порушення пункту 1 статті 6 та статті 1 Першого протоколу до Конвенції в контексті невиконання остаточних рішень національних судів варто зазначити, що такі порушення за своїм характером майже завжди супроводжуються порушенням статті 13 Конвенції в частині відсутності ефективного засобу юридичного захисту.

На підтвердження цієї думки варто навести положення п. 64 рішення Суду у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6], де констатовано, що засіб юридичного захисту, якого вимагає стаття 13, має бути «ефективним» як з практичної, так і з правової точки зору, тобто таким, що або запобігає стверджуваному порушенню чи його повторенню в подальшому, або забезпечує адекватне відшкодування за те чи інше порушення, яке вже відбулося. Проаналізувавши зазначені положення можна дійти висновку, що «ефективним» є такий засіб юридичного захисту, в результаті застосування якого особа, що його застосувала, істотно змінить стан справ таким чином, що порушення або перестане існувати, або його шкідливі наслідки будуть компенсовані повною мірою.

Відповідно до положень п. 15 Порядку виконання, дії Казначейства можуть бути оскаржені до Казначейства або суду. Спираючись на це положення, у випадку своєчасного неви-

конання рішення національного суду про стягнення коштів з державного чи місцевих бюджетів, логічним є направлення скарги до Казначейства. У випадку, якщо Казначейством у встановлений законом строк (враховуючи строк поштового пересилання) не буде надано відповідь на дану скаргу із зазначенням строку, в який буде виконане рішення зважаючи на надходження відповідних бюджетних асигнувань, або не буде безпосередньо виконане рішення суду, то з цього моменту, на нашу думку, можна вважати наявність порушених прав стягувача, які закріплені в пункті 1 статті 6 та статті 13 Конвенції, та статті 1 Першого протоколу до Конвенції, атому з'являється безпосередня можливість звернення до Європейського суду з прав людини.

В даному випадку продовження оскарження бездіяльності Казначейства шляхом направлення скарг до Казначейства, на нашу думку, було неефективним зважаючи на наступне. По-перше, в такому випадку буде мати місце повторювана юридична дія (направлення скарги), що має на меті отримання тотожного з попередніми діями результату. По-друге, оскарження дій органу до цього ж органу викликає обґрунтовані побоювання щодо безсторонності та неупередженості розгляду такої скарги. Та, по-третє, оскарження до суду бездіяльності Казначейства по розгляду скарги на дії Казначейства створює ефект «кола», оскільки, відповідно до усталеної практики розгляду адміністративних позовів національними судами, суд не може підмінити собою інший державний орган в процесі прийняття рішення, а лише вкаже на обов'язковість розгляду зазначеного рішення органом, що і так вже зазначено в законодавстві та повинно виконуватися.

З іншого боку, згідно з п. 15 Порядку, бездіяльність Казначейства може бути оскаржена до суду, проте зазначена дія призведе до ініціювання окремого судового провадження щодо виконання остаточного рішення, яке й так повинно бути виконано на користь стягувача. Зазначене провадження, на нашу думку, не буде мати ефективних наслідків, оскільки в результаті розгляду адміністративного позову, який в реаліях судової системи України може розглядатися тривалий проміжок часу, буде винесено рішення про зобов'язання виконання рішення,

яке й так повинно бути виконаним на користь стягувача.

Більше того, в п. 46 рішення Суду у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6] констатовано, що від особи, яка домоглася винесення остаточного судового рішення проти держави, не можна вимагати ініціювання окремого провадження з його примусового виконання. Саме тому, на нашу думку, в більшості аналогічних випадків у стягувача відсутні ефективні засоби юридичного захисту, що призводить до порушення положень статті 13 Конвенції.

Варто зазначити, що одним із кроків можливого вирішення структурної проблеми, що склалася, є прийняття Положення про Комісію з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 258 від 01.04.2020 року[12], відповідно до якої утворюється Комісія з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини, проте зазначений орган утворюється як консультативно-дорадчий та на тимчасовій основі, що, на нашу думку, не буде ефективним рішенням проблеми, проте може стати першим кроком для вирішення правової кризи в досліджуваній сфері.

Висновки. На сьогоднішній день проблема невиконання остаточних рішень національних судів, зокрема, про стягнення коштів державного чи місцевих бюджетів залишається не вирішеною та актуальною. Окремі зміни, що були внесені до законодавства, зокрема щодо встановлення умови про наявність відповідних бюджетних асигнувань, нашу думку, не вирішили першопричину зазначеної системної проблеми, а лише ускладнило процедуру вичерпання національних механізмів захисту та безпосереднє звернення до Європейського суду з прав людини.

Ключовими рішеннями проти України в даній сфері є пілотне рішення у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6] та рішення у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7]. Відтак, зазначені рішення знаходяться у певному зв'язку, оскільки положення рішення у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7], з одного боку, базуються на пілотному рішенні у справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v.*

Ukraine (no. 40450/04)[6], проте, з іншого боку, значною мірою доповнюють останнє.

У п. 54 рішення Суду по справі *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine* (no. 40450/04)[6] міститься положення, що, на нашу думку, є вихідним для будь-якого тлумачення розподілу прав та обов'язків між державою та стягувачем. Дане положення вказує на невідворотну необхідність держави забезпечити виконання рішення суду з метою запобігання порушенню прав, закріплених Конвенцією.

При цьому саме в рішенні Суду у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no. 46852/13, [GC])[7] було констатовано, що в Україні встановлено існування структурної проблеми, що призводить до порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції, а також статті 1 Першого протоколу до Конвенції. При цьому вихідне положення, яке вказує на наявність в державі.

Зважаючи також на те, що рішенням Суду у справі *Burmych and others v. Ukraine* (no.

46852/13, [GC])[7] було прийнято, що «ця справа та всі аналогічні 12 143 справи, що розглядаються Судом, а також будь-які аналогічні майбутні справи, які подаватимуться до Суду, є невід'ємною частиною процесу виконання пілотного рішення», а також вилучено ці справи з реєстру та передано безпосередньо на виконання до Комітету Міністрів Ради Європи, можна дійти висновку, що зазначена проблема продовжує існувати та дійсно має характер системної.

Одним із можливих кроків до вирішення даної структурної проблеми є утворення Комісії з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини, проте статус та повноваження даного органу на сьогодні, на нашу думку, не здатні ефективно вирішити констатовану структурну проблему.

Список використаних джерел:

1. Case of *Hornsby v. Greece*: рішення ЄСПЛ у справі № 18357/91. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58020> (дата звернення: 18.04.2021).
2. Про виконавче провадження: Закон України № 1404-VIII від 02.06.2016 року в редакції 10.12.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 17.04.2021).
3. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України № 266/94-ВР від 01.12.1994 року в редакції від 03.07.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.04.2021).
4. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України № 4901-VI від 05.06.2012 року в редакції від 05.10.2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (дата звернення: 18.04.2021).
5. Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.04.2021).
6. Case of *Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine*: рішення ЄСПЛ у справі № 40450/04. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95032> (дата звернення: 17.04.2021).
7. Case of *Burmych and others v. Ukraine*: рішення ЄСПЛ у справі № 46852/13 (GC). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178082> (дата звернення: 18.04.2021).
8. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: Міжнародний договір. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf (дата звернення: 17.04.2021).
9. Case of *Fuklev v. Ukraine*: рішення ЄСПЛ у справі №71186/01. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69261> (дата звернення: 18.04.2021).
10. Case of *Liseyitseva and Maslov v. Russia*: рішення ЄСПЛ у справах № 39483/05, 40527/10. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146774> (дата звернення: 18.04.2021).
11. Про внесення змін до Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2018-%D0%BF#n131> (дата звернення: 18.04.2021).

12. Про утворення Комісії з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2020 року № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2020-%D0%BF#Text>(дата звернення: 18.04.2021).

References:

1. Case of Hornsby v. Greece: rishennia YeSPL u spravi № 18357/91. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58020>(data zvernennia: 18.04.2021).

2. Pro vykonavche provadzhennia: Zakon Ukrainy № 1404-VIII vid 02.06.2016 roku v redaktsii 10.12.2020 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (data zvernennia: 17.04.2021).

3. Pro poriadok vidshkoduvannia shkody, zavdanoi hromadianynovi nezakonnymy diiamy orhaniv, shcho zdiisniuit operatyvno-rozshukovu diialnist, orhaniv dosudovoho rozsliduvannia, prokuratury i sudu: Zakon Ukrainy № 266/94-VR vid 01.12.1994 roku v redaktsii vid 03.07.2020 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>(data zvernennia: 16.04.2021).

4. Pro harantii derzhavy shchodo vykonannia sudovykh rishen: Zakon Ukrainy № 4901-VI vid 05.06.2012 roku v redaktsii vid 05.10.2016 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (data zvernennia: 18.04.2021).

5. Pro zatverdzhennia Poriadku vykonannia rishen pro stiahnennia koshtiv derzhavnogo ta mistsevykh biudzhativ abo borzhnykiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 serpnia 2011 r. № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 18.04.2021).

6. Case of Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine: rishennia YeSPL u spravi № 40450/04. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95032> (data zvernennia: 17.04.2021).

7. Case of Burmych and others v. Ukraine: rishennia YeSPL u spravi № 46852/13 (GC). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-178082> (data zvernennia: 18.04.2021).

8. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: Mizhnarodnyidohovir. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf (data zvernennia: 17.04.2021).

9. Case of Fuklev v. Ukraine: rishennia YeSPL u spravi №71186/01. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69261> (data zvernennia: 18.04.2021).

10. Case of Liseytseva and Maslov v. Russia: rishennia YeSPL u spravakh № 39483/05, 40527/10. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146774> (data zvernennia: 18.04.2021).

11. Pro vnesennia zmin do Poriadku vykonannia rishen pro stiahnennia koshtiv derzhavnogo ta mistsevykh biudzhativ abo borzhnykiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 liutoho 2018 r. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2018-%D0%BF#n131> (data zvernennia: 18.04.2021).

12. Pro utvorennia Komisii z pytan vykonannia rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2020 roku № 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2020-%D0%BF#Text>(data zvernennia: 18.04.2021).